

Aandachtspunten bij co-ouderschap

mr. Judith M. van den Nieuwenhuijsen-Duits

Uw scheiding, ook onze zorg

Wanneer u en uw partner besluiten te gaan scheiden moet er veel geregeld worden. Indien u minderjarige kinderen heeft, zal een ouderschapsplan moeten worden opgesteld. In dit plan worden afspraken gemaakt over de invulling van uw toekomstige ouderschap. De afspraken betreffen de hoofdverblijfplaats van het kind, de schoolkeuze, de dagelijkse zorg voor de kinderen, medische zorg, informatie-uitwisseling over de kinderen, financiële afspraken (kosten kinderen, beheer van gelden bestemd voor de kinderen), etc.

Het is een tendens dat ouders steeds meer kiezen voor een ouderschapsregeling, waarbij beide ouders een evenredig deel in de zorg krijgen. Ze nemen allebei in min of meer gelijke mate en tijd de zorg voor de kinderen op zich. Dergelijke zorgregelingen staan beter bekend als 'co-ouderschap'.

Uiteraard is de intentie juist: beiden wensen in goede samenwerking de zorg voor de kinderen te delen en het contact van de kinderen met beide ouders zo gelijkwaardig en intensief mogelijk te houden. De praktijk leert echter dat co-ouderschap in veel gevallen leidt tot onoverkomelijke problemen. Dit heeft tot gevolg dat ouders lijnrecht tegenover elkaar komen te staan, met alle gevolgen van dien. Ook de kinderen ondervinden hiervan grote schade.

In dit memo bespreken wij vijf aandachtspunten die u kunnen helpen bij het wel of niet kiezen voor co-ouderschap. De inhoud van dit memo hebben wij ontleend aan een artikel van de heer Joost van Waerden (psycholoog en mediator) in het tijdschrift *Conflicthantering* (TC 2014, nr.2, p.34). In het memo komen een aantal kritische punten aan de orde. Wij hebben geenszins de intentie om u co-ouderschap te ontraden. Het memo is bedoeld om u goed te laten nadenken over wat co-ouderschap inhoudt en of deze zorgregeling bij u en uw (ex)partner past. Het memo dient om u beter voor te bereiden op co-ouderschap en de invulling daarvan.

Hebt u naar aanleiding van dit memo vragen, of wilt u even klankborden, kunt u uiteraard contact met ons opnemen. Ook is het mogelijke een afspraak te maken voor een kennismaking. Dit gesprek is altijd gratis en vrijblijvend.

Met vriendelijke groet,
CARENT

mr. Judith M. van den Nieuwenhuijsen-Duits RFEA
MfN-Registermediator
SSN-scheidingscoach

1. Financiële gevolgen

Na een echtscheiding kost het delen van de zorg voor de kinderen meer dan in gezinsverband. U zult beiden willen dat uw kinderen zich 'thuis' voelen en u zult alles in het werk stellen om dat voor elkaar te krijgen. Zo zal in beide huizen een volwaardig slaapkamer worden ingericht, zal er voldoende kleding zijn, voldoende speelgoed zijn, zullen studiefaciliteiten aanwezig moeten zijn.

Ook is het belangrijk dat beide woningen geografisch gunstig van elkaar gelegen zijn. Het is immers belangrijk dat uw kinderen zo min mogelijk last hebben van het feit dat ze bij beide ouders wonen. Ze dienen vanuit beide woningen eenvoudig hun sportclubjes te kunnen bezoeken, met hun vriendjes te kunnen spelen, etc.

Naarmate het aantal kinderen in het gezin en de spreiding in leeftijd groter zijn, zijn de financiële gevolgen van een co-ouderschap groter en de eisen die gesteld worden aan de woonomstandigheden ingrijpender.

Bij het maken van uw keuze is het van belang na te gaan of de financiële ruimte en de materiële omstandigheden toereikend zijn voor verantwoord co-ouderschap.

2. Hoe is de zorgverdeling?

Co-ouderschap houdt in dat beide ouders hun kinderen kunnen meemaken tijdens de doordeweekse schooldagen, in hun vrije tijd en in de weekenden, wanneer ze ziek zijn, etc. Vaak wordt onderschat wat dit betekent. Tijdens het huwelijk hebben beide ouders hun eigen zorgtaken, die volledig op elkaar zijn afgestemd. Na het huwelijk hebben beiden deze zorgtaken ieder voor zich.

Degene die zich nu intensiever dan voorheen en voor een groter deel van de tijd met de zorg van de kinderen gaat bezighouden, onderschat vaak wat het betekent voor zijn eigen bewegingsvrijheid en energie, welke vaardigheden gevraagd worden, en hoeveel en hoe vaak er overlegd moet worden met de ex-partner. Zij hebben vaak een achterstand in kennis en ervaring en zijn minder goed ingevoerd in de netwerken rondom de kinderen (school, vriendjes, sportclubs, etc.). Zij hebben moeite een goede balans te vinden tussen werk en zorgtaken.

Ook degene die tijdens het huwelijk verantwoordelijk was voor het grootste deel van de zorg zal zich moeten aanpassen. Een deel van de vanzelfsprekende regie over de opvoeding en zorg moet worden opgegeven. Hij of zij zal bereid moeten zijn om bestaande routines te veranderen en er zal veel en vaak moeten worden gecommuniceerd over alle aspecten van de zorg en over planning en besluitvorming.

Wanneer beide partners hiertoe bereid zijn en zich dit realiseren heeft co-ouderschap kans van slagen. Het is in het belang van de kinderen om de voortzetting van hun dagelijkse routine en dag- en weekritme, zoals zij tijdens het huwelijk gewend waren, zo veel mogelijk te bewerkstelligen.

3. Hoe zijn de opvattingen over de opvoeding van de kinderen?

Wanneer u beiden hetzelfde denkt over de opvoeding van uw kinderen is de kans dat u hierover in conflict komt met elkaar of met uw kinderen beperkt. Wanneer sprake is van relatief kleine verschillen en beide ouders voorspelbaar en consistent in hun opvoeding zijn, zullen de kinderen met die verschillen kunnen leven. U dient elkaar dan wel daarin te respecteren en te accepteren.

Hoe anders kan het zijn wanneer u beiden andere visies over de opvoeding heeft. U kunt hierbij denken aan verschil in opvatting over eetgewoonten, bedtijd, in eigen bed slapen, het toepassen van straffen, de bewegingsvrijheid en de zelfstandigheid van de iets grotere kinderen, normen en waarden, etc.

Ook kan tijdens het huwelijk één van de ouders een dominantere rol hebben gehad bij de opvoeding, waaraan de andere ouder zich heeft geschikt. Na het huwelijk verwacht de 'dominante' verzorger dat de opvoeding op dezelfde wijze zal worden voortgezet als tijdens het huwelijk. De andere ouder zal echter vaak eigen, afwijkende opvattingen ontwikkelen.

Ook wanneer nieuwe partners hun intrede doen, kan dit gevolgen hebben. Niet alleen wanneer zij de houding van een van de ex-partners gaan beïnvloeden in de vorm van solidariteit of kritiek, maar ook wanneer zij eigen kinderen meebrengen en gezocht moet gaan worden naar een voor allen passende of vertrouwde opvoedingsstijl.

Realiseert u dat u bij co-ouderschap enorm aangewezen bent op elkaar. Indien de kans groot is dat u door verschil van mening over de opvoeding in conflict gaat komen, is het wellicht beter om niet voor co-ouderschap te kiezen.

4. Hoe is de onderlinge communicatie en het probleemoplossend vermogen?

Bij co-ouderschap worden alle aspecten van de dagelijkse zorg en opvoeding van de kinderen gedeeld. Dit vraagt van beide ouders dat zij frequent met elkaar afstemmen over plannen, afspraken en beslissingen. De ene ouder kan afspraken maken, terwijl dit gevolgen heeft voor de andere ouder. U kunt hierbij denken aan bezoeken aan de huisarts, vervoer van en naar feestjes, afspraken met school, etc. De ene ouder wordt in zijn/haar zorgtijd belast met de afspraken gemaakt door de andere ouder.

U zult begrijpen dat dit vraagt om een open communicatie met elkaar met volledige informatie-uitwisseling en vertrouwen in de integriteit van de ander. Bij een scheiding wordt de wederzijdse afhankelijkheid als ouders vaak ervaren als een onverdraaglijke inbreuk op de eigen levenssfeer, en de betrokkenheid van de ander als bemoeizucht.

Ook wanneer u goed communiceert en het eens bent over de opvoeding, zullen er onvoorziene problemen voordoen. Het is dan belangrijk dat ouders snel en intensief met elkaar kunnen praten, zich kwetsbaar kunnen opstellen jegens de ander of concessies kunnen doen aan de aanpak van de andere ouder.

Iedere ouder zal problemen met kinderen anders oplossen. De één gaat goed om met peuters, de ander met tieners, de één tilt heel zwaar aan een probleem, de ander kan beter relativiseren. Dit zijn situaties waaruit conflicten kunnen ontstaan en zal een beroep worden gedaan op het probleemoplossend vermogen van de ouders. Wanneer u als echtgenoten niet goed in staat bent geweest uw meningsverschillen op te lossen en de ander na de scheiding moeilijk kunt toelaten in u eigen levenssfeer, zal het co-ouderschap door terugkerende irritaties behoorlijk op de proef worden gesteld.

5. Wat zijn de motieven voor co-ouderschap?

Het is van belang dat u zich goed realiseert waarom u voor co-ouderschap kiest. Uiteraard zal uw wens worden ingegeven om de zorg voor de kinderen gelijkwaardig tussen u en uw ex-partner te verdelen, maar zijn er nog andere motieven?

Er zijn ouders die tijdens hun huwelijk (bijvoorbeeld door drukke werkzaamheden) slechts beperkt betrokken waren bij het gezin. Nu door de scheiding het gezin uiteenvalt, voelen zij zich schuldig. Zij willen het schuldgevoel compenseren door na de echtscheiding co-ouderschap voor te stellen. Vaak zijn zij echter niet op deze taak voorbereid. Co-ouderschap vereist immers van een ouder dat deze zich moet aanpassen ten aanzien van werk, vrije tijd, bewegingsvrijheid, etc. Dit wordt vaak niet gerealiseerd, zodat de werkelijkheid tegenvalt.

Voor sommige ouders, die zich 'verlaten' voelen, betekent het co-ouderschap een manier om het gezin nog enigszins bij elkaar te houden. Bij co-ouderschap zal immers vaak onderling contact nodig zijn en blijft de andere ouder grotendeels betrokken bij de zorg voor de kinderen. De 'verlaten' ouder kan hierdoor het gevoel hebben toch nog een bepaalde, intieme, band met de andere ouder te hebben.

Maar wat gebeurt er als in een dergelijke situatie andere partners in het spel komen? Dan wordt duidelijk dat die bijzondere band toch echt verbroken is....

Ook kan het zijn dat een van beide ouders tijdens het huwelijk de zorg voor de kinderen op zich heeft genomen en zijn of haar loopbaan heeft opgegeven. Er kan dan na de scheiding de behoefte ontstaan om dit recht te trekken: vanaf nu ben jij even verantwoordelijk voor de kinderen als ik. De reden voor co-ouderschap is dan niet het passend ouderschap, maar genoegdoening.